

Barne-, Likestillings og Inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 dep
0030 OSLO

Unntatt offentlighet jf. offl. § 13 fvl. § 13.1

Vår ref:

Deres ref:

Dato: 05.12.2014

Hørings svar fra Diakonhjemmet høgskole

Høringsnotat - Forslag om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i lov om barneverntjenester

Diakonhjemmet høgskole, Institutt for sosialt arbeid og familierapi oversender med dette synspunkt på forslaget om utvidet adgang til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i lov om barneverntjenester § 4-4. Det vises til høringsnotatet fra BLD av 20.10.2014.

Høringsnotatet og forslaget reiser viktige spørsmål som berører sentrale dilemmaer i barnevernets arbeid. Hvordan sikre barns grunnleggende rett til omsorg og samtidig sikre barn og foreldres rett til privatliv og familieliv. Diakonhjemmet høgskole støtter fokuset som rettes mot barns rett til hjelp og beskyttelse. Det er viktig å lytte til barnevernsbarn som sier at hjelpen kom for sent, og at de opplever ikke å bli hørt og tatt på alvor. Samtidig mener vi forslaget om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i Lov om barneverntjenester er problematisk på noen område. Nedenfor vil vi argumentere for områder hvor forslaget kan være en hjelp for barn og foreldre og hvor vi er kritiske til den utvidede adgangen.

Pålegg av kontrollerende tiltak

Notatets differensiering av hjelpetiltakene fremstår som hensiktsmessig og vil kunne være en hjelp til å systematisere barnevernets hjelpetiltaksarbeid uavhengig av tvangsanvendelse.

Vi er enige i at i noen situasjoner kan det være nødvendig å sette i verk kontrolltiltak for å kontrollere at barn ikke utsettes for alvorlig omsorgssvikt eller mishandling og overgrep. Diakonhjemmet støtter pålegg om kontrolltiltak som tilsyn, meldeplikt og urinprøver når det er nødvendig for å sikre barnet tilfredsstillende omsorg og hindre at en situasjon som beskrevet i barnevernloven § 4-12 oppstår.

Pålegg om kompenserende og omsorgsendrende tiltak

Imidlertid reiser spørsmål om pålegg av kompenserende og omsorgsendrende tiltak vanskelige etiske og faglige spørsmål som også departementet peker på. Kompenserende tiltak som barnehage kan allerede i dag settes i verk, men er lite benyttet. Det har etter vår vurdering sammenheng med dilemmaene som reises ved bruk av tvang. Tiltak som barnehage, støttekontakt, besøkshjem osv. krever at foreldrene følger det opp. Dersom foreldrene motsetter seg den type tiltak kan barnet komme i en vanskelig lojalitetssituasjon som ikke vil

bedre omsorgssituasjonen. Det kan være vanskelig å gjennomføre pålegg av kompenserende tiltak og vi stiller oss derfor kritiske til dette forslaget.

Det er dilemmaer ved å gjennomføre omsorgsendrende tiltak. I behandlings- og endringsarbeid er det å utvikle en allianse med et samarbeid om mål og arbeidsmåter sentralt for å oppnå endring. På den bakgrunn kan en stille spørsmål ved mulighet for tvang til behandling. I noen situasjoner som departementet også peker på, kan det være slik at en skepsis til tiltak fra foreldrene bygger på manglende kunnskap om tiltaket. Det å bli pålagt og prøve det ut kan gi ny kunnskap og motivasjon til å delta. Samtidig kan dette være uttrykk for en behandlingsoptimisme og være lite realistisk. Likevel er det også i dag foreldre som opplever barnevernets tiltak som en type «frivillig tvang». Mulighet for å pålegge omsorgsendrende tiltak kan være en tydeliggjøring av barnevernets mandat som kan bidra til en klargjøring av forholdet mellom barnevernet og foreldrene i komplekse situasjoner. Dersom det skal være mulig å pålegge omsorgsendrende tiltak, må det tas hensyn til barnets alder og utvikling. Tiltaket bør være vurdert som siste utvei før det fremmes forslag om omsorgsovertakelse.

Tidsperspektiv og vedtaksmyndighet

Pålegg om tiltak er et alvorlig inngrep i folks privatliv. Diakonhjemmet støtter forslaget om at avgjørelsesmyndigheten legges til fylkesnemnda dersom pålegg om hjelpetiltak lovfestes, men stiller oss kritiske til at pålegg om hjelpetiltak kan forlenges utover ett år. Pålagte hjelpetiltak vil kreve jevnlig evaluering av tiltakets egnethet. Dersom barneverntjenesten ikke har oppnådd et samarbeid eller barnets omsorgssituasjon er bedret i løpet av ett år, er det grunn til å stille spørsmål ved tiltakets hensiktsmessighet. Mulighet for pålagte hjelpetiltak kan på denne måten føre til at barnevernet utsetter å fremme sak om omsorgsovertakelse.

Merarbeid

Etter vår vurdering vil saker om pålegg av hjelpetiltak kreve mer arbeid både av barneverntjenesten og fylkesnemndene. Forberedelse til nemndssaker vil kreve en annen saksforberedelse enn vedtak fattet av barneverntjenesten. Det er viktig at dette ikke går på bekostning av barnevernets andre oppgaver. Barnevernet har allerede i dag en svært belastet arbeidssituasjon.

Øvrige kommentarer

Diakonhjemmet høgskole støtter lovforslagets intensjon om at barneverntjenesten skal komme tidlig inn i saker slik at barn og foreldre får nødvendig hjelp. Å finne fram til hjelpetiltak som kan avhjelpe en vanskelig situasjon er krevende og kan ta tid. Uansett om mulighet for pålegg av hjelpetiltak vedtas, vil det være behov for å videreutvikle barnevernets arbeidsmåter og ulike hjelpetiltak. Tvang vil bare være et alternativ i noen få situasjoner.

Muligheten for å foreslå pålegg om tiltak kan ha betydning for hvordan barnevernet blir oppfattet av samarbeidspartnere og foreldre med behov for hjelp. Barnevernet er avhengig av at andre melder ifra, og foreldre selv er en av hovedgruppene som tar kontakt. Hvilken betydning mulighet for pålegg av hjelpetiltak kan ha, må vurderes i dette perspektivet. Er det en fare for at færre vil ta kontakt med tjenesten?

En stor andel familier som får hjelp av barnevernet, er enslige foreldre med vanskelige levekår. Barnevernet har også en oppgave i å bistå familier slik at de får bistand fra andre relevante tjenester og være bevisst på strukturelle forhold i sin forståelse av barn og familiers vanskelige

livssituasjon. Dette aspektet blir viktig å ha med når barnevernet skal vurdere å pålegge hjelpetiltak.

Torhild Bjerkreim

Instituttleder
Institutt for sosialt arbeid og familierapi
postboks 184 Vinderen
0319 Oslo